

اسطوره و حماسه

در اندیشه‌ی ژرژ دو مزیل

جهان اسطوره‌شناسی V

ترجمه‌ی جلال ستاری

نشر مرکز

فهرست

۱	یادداشت مترجم	
۲	چند رد و نشانه در زندگینامه	فرانسوا اوالد
۵	ژرژ دومزیل	فرانسوا اوالد
۱۰	پیک خدایان	
۳۵	برنامه پژوهشی دومزیل	ژان - کلود میلنر
۴۵	طرحی بی‌بدیل	کلود - لوی استروس
۶۵	گواهی روشن روش تطبیقی	دانیل دوبوئیسون
۷۸	داستانهای قرون میانه	ژوئل ه. گریسوارد
۸۸	دومزیل، ۴ تک خال و نیکلا کوچولو	ژوئل ه. گریسوارد
۹۱	پزشکی و سه کنش	ژرژ دومزیل
۱۰۵	اساطیر رومی	ژان شید
۱۱۴	هند: مهابهارات	دانیل دوبوئیسون
۱۱۹	جهان ایرانی	ژاک دوشن - گیمن
۱۲۶	خدایان ژرمنی	فرانسوا - گزایوه دیلمن
۱۳۴	اساطیر یونانی	برنار سرژان
۱۴۳	بازگشت به قفقاز	ژرژ شاراشیدزه
۱۵۰	کتابشناسی	

خوبی فراگرفتم و کسی نبود که درباره کارهای شگفت هراکلس و ماجراهای ژازون (Jason) و مده (Médée) از من بیشتر بداند.

مضمون هندواروپایی را بعدها کشف کردم. هنگامی که کتابخانه پدر بزرگ مادری ام، به خانه مان منتقل شد. در میان آن کتاب‌ها، کتابی بود از میشل برآل (Michel Bréal) به نام **واژگان لاتینی** برای دانش‌آموزان سال سوم که در واقع فرهنگ ریشه‌شناختی زبان لاتینی بود. من در آن کتاب کشف کردم که واژه پدر در لغت سانسکریت pitar است و واژه مادر، mâtar. این کشفیات مرا شگفت‌زده کرد و همین کشف، اصل و منشأ عشقم به اساطیر هندواروپایی است.

در آن زمان چیزی به پایان سال چهارم تحصیلم در شهر تروا (Troyes) نمانده بود. استاد زبان لاتینی مان، آلفرد ارنو (Alfred Ernout)، شاگرد آنتوان میه^۱ (Antoine Miettet) بود که دستور زبان تطبیقی، تألیف بروگمان (Brugmann) را (به فرانسه) ترجمه کرده بود. من از او اطلاعاتی درباره مهابهارات خواستم و استاد مرا با ادب دست به سر کرد و گفت: «وقتی بزرگ شدید آن را خواهید خواند». معه‌ذا به خاطر من، واژه مهابهارات را به لغت سانسکریت بر تخته سیاه نوشت.

میشل برآل استاد محبوب دوران جوانی ام بود. او چیزهایی را با هم تألیف و ترکیب می‌کرد که جانشینان محتاط‌ترش آنها را از هم سوا می‌کردند و اساطیر و زبان‌ها به یک اندازه و میزان، مورد توجهش بودند. کتابش به نام *Hercule et Cacus*^۲ کتاب بالینم شده بود، و به نظرم بدیهی می‌نمود که هرکول تجسم طوفان باشد.

۱- زبان‌شناس فرانسوی ۱۸۶۶-۱۹۳۶، استاد در مدرسهٔ تبعات عالی‌ه که برجسته‌ترین زبان‌شناس فرانسوی نسل خود بوده است (م).
۲- کاکوس پهلوان اساطیر رومی است که از سه سرش آتش می‌بارید (م).

پیک خدایان

گفت‌وگوی فرانسوا اوالد با ژرژ دومزیل

ژرژ دومزیل خط سیرش را در وادی اساطیر و افسانه‌ها ترسیم می‌کند. هدف این گشت و گذار از هند تا ایسلند، بر آفتاب انداختن هویت هندواروپایی است.

- از چه تاریخی پژوهش در اساطیر را آغاز کردید؟

- این عشقی است که از دوران کودکی در من می‌جوشد. سابقاً انتشارات هاشت (Hachette) مجموعهٔ دو زبانهٔ نفیسی چاپ می‌کرد، سطر مقابل سطر، شامل زبان‌های یونانی و لاتینی و آلمانی و انگلیسی و حتی به گمانم اسپانیایی. من هفت هشت ساله بودم. پدرم برای آنکه زبان آلمانی بیاموزم یک مجلد از این مجموعه که تألیفی از نیبور (Niebuhr)، تاریخ‌نویس قدیم آلمانی و فرانسه‌ستیز افراطی بود، پیدا کرد که حاوی افسانه‌های یونانی آرگونت‌ها^۱ (Argonantes) و هراکلس بود. من تمام آن داستان را به

۱- قهرمانان اساطیر یونانی که با کشتی آرگو (Argo) به رهبری ژازون (Jason) به کلشید (Colchide) رفتند در طلب پوست زرین (Toison d'or) و ژازون به یاری مده (Médée) آن را به دست آورد. یک تن از نامدارترین این سفرکردگان هراکلس بود (م).